

CSEPEL

Megalakult az első lakásépítő szövetkezet

Az önálló kis családi házat a legtöbb csepeli munkás vágya. Ezt a közös kívánságot igyekeznek most kielégíteni a Csepel Művek pártbizottsága és igazgatósága a szakszervezet és a kerületi tanács közreműködésével.

A szélesebb körű családi házak építési akciójára a csepeli erőtől származik. A Csepel Művek pártbizottsága helyeselte a gondolatot, létrehívta a lakásépítési bizottságot. Tavasszal meg is kezdődhet az építkezés a Szentmiklósi úton.

A tervek szerint 630 egy-, két- és háromszobás, egyedül-

álló és iker családi házat építenek a megalakuló szövetkezet tagjai. A különféle típusú házak építési költsége az előzetes számítások szerint 80-110 ezer forint lesz, de társadalmi munkával és más módon bizonyára lehetővé nyílik a költségek csökkentésére.

Az Országos Takarékpénztár egy-egy szövetkezeti tagnak hatvan ezer forintig terjedő hosszulejárattal kölcsönt folyósít. Az elgondolások szerint a szövetkezet minden tagja már abban az évben beköltözhet családi házába amikor kifizeti az OTP-kölcsön összege és a vételár közötti különbséget.

Vastag regény oldalaira kíváncsok annak története, honnan indult Csepel község és hová érkezett Budapest XXI. kerülete, hogyan lett az elhanyagolt községből a főváros szervező része, hogyan kerültek másfél évtized alatt Budapest központi kerületeinek közvetlen közelségébe. (nemcsak a 13 perc alatt befutó gyorsvasúttal, hanem a nagyvárosi kultúra és civilizált életmód minden más jellemző sajátosságával együtt) a ma már több mint hatvan ezer lelket számláló XXI. kerület lakói. Az újságíró csak egy számot jegyez itt fel: háromszáz millió forint! Ennyit fordított az állam 14 év alatt ennek a kerületnek a fejlesztésére. 140 millióból 2233 új lakás épült Csepelen Budapestnek. 100 milliót fordítottak kommunális kiadásokra. Ebből egyebek között 17 000 folyóméter vízvezeték, 100 000 méter hosszú villanyvezeték, 40 ezer méter csatorna, tízezer méter gázvezeték készült el, 221 ezer négyzetméternyi területet parkosítottak, egymillió négyzetméter úttestet építettek és negyven ezer négyzetméter járdát aszfaltoltak, kétezer utcai lámpát állítottak fel. S hogy még csak néhány nagyobb létesítményt említsünk: 800 személyes, modern munkásszálló, fedett piac, gimnázium, általános iskola épült, sok óvodát, bölcsődét rendeztek be, három mozi (közülük egy bemutató filmszínház), két kultúrotthon működik, a Koltói Anna úti egészségházban szülnék a csepeli anyák és majdnem egymillió betegét gyógyítanak évenként a Kossuth téri rendelőtintézetben.

Az öreg, falusi település helyén megijult Csepel előre tekint, ahová törekszik, s ami a tervezők rajzlapjairól megelevenedve nap nap után kézzelfogható valósággá válik.

Eredményeiről, gondokról számolunk most be. Elsősorban tennivalókról, amelyek megoldásával könnyebbé, gondtalanabbá válhat a csepeliek élete.

Kinőtte ruháját a kerület

Csepel kinőtte régi közműveit. Az áramszolgáltatással sok a baj. Este, amikor világitanak a lakásokban, az utcákon, amikor működnek a villanyfűzők és a takarítógépek, előfordul, hogy erősen izzanak az égő wolframszálok, és a rádiót csak úgy hallani, ha az ember rátapasztja fülét a hangszóróra. Régiek a transzformátorok, a kábelek, a kapcsolók, nem fejlődtek együtt a fogyasztással. Az igény pedig mind nagyobb. 1957—58-ban például hozzávetőlegesen ezer új háztartást kapcsolnak be. Az utcák világitása is gyenge, sőt sok helyen hiányzik a fény; szám szerint 15 kilométeren. S helytelen, hogy a tanács 1959. évi területfejlesztési hitele nem teszi lehetővé az elektromos hálózat további bővítését.

Csepelnek tisztasági fűrdője is, strandra is szüksége van.

Közlekedés

A kerületet valamikor nehezen lehetett megközelíteni Budapestről. De megépült a gyorsvasút, s ez a probléma megszűnt. Nemrég megnyílt az erszébeti vonal is, s ezzel az északi irányú összeköttetés is javult — volna. Sajnos, ez a városi jellegű villamos MÁV-rendszerrel működik, s ez lassítja forgalmát. Minden megállónál minden kalauznak le kell szállnia, és a vasúti szokások szerint jelezni, hogy a három-négy kocsi álló szerelvény indulhat. A rendező-pályaudvaron is efféle merev szabályok miatt nem halad át az előírt hárompercenként egyegy szerelvény, s ezért akadózik a forgalom. Nem kellene egyebet tenni, mint „kinevezni” villamosra — a villamosra.

Csatorna

Kedvezőtlen a csepeli lakóházakról készített statisztika. Csak minden tízedik házban van WC, illetve fürdőszoba, s minden negyedikben folyóvíz. A kerület 8500 épülete közül csak négyszázna van közvetlen összeköttetés a csatornahálózattal. Így elmaradt volna a kerületben a csatornaépítés? Nem.

Pedig voltaképpen 1950-ben kezdődött meg a csatornázás. Akkor 23 400 méter közcatornájára volt a XXI. kerületnek, ma negyven ezer. Az a baj, hogy a házaknak csak csekély hányada — körülbelül 500 épület — állami tulajdon, a magántulajdonosok pedig nem vállalják a bekötéssel járó néhány ezer forintos költséget. A tanács nemrég megállapodott az OTP-vel, hogy csatornázási célokra ötezer forintig kölcsönt folyósít az ingatlan tulajdonosoknak. Új építési engedélyt csak akkor adnak ki, ha az építendő vízvezeték, csatornát és WC-t tervezet az új házba.

Fürdő, strand

Csepelnek nincs közfürdője és nincs strandja sem, s a tanács már öt esztendeje hiába nyújtja be újra meg újra erre vonatkozó tervét. Most a Vasmű 4—5 millió forintos beruházással strandot akar építeni. A strand már az idén nyáron megnyílna, míg a közfürdő építéséhez évekre lenne szükség, ha az anyagi fedezet rendelkezésre állna is. Véleményünk szerint

Van hová fordulni

— Proletárkerület volt, s az is lesz mindig...

Igy mondja egy öreg csepeli — Mihalik Gyula —, aki már akkor is itt élt, amikor a mai főútvonal helyén még tehenekeket hajtottak reggelente, és a Weiss Manfréd-gyár munkásai csak álmodoztak a jövőről. Álmodoztak — munkás módon. Sztrájkokkal, röpdélulákkal, kőzáporral és Vörös Segéllyel. Az, hogy Csepel, kommunistát is jelentett akkor.

Pedig nem mindenki volt az. De tudták, kinek kell hinni. És a háború alatt hiába volt katonai ellenőrzés a gyárban, mind kevesebb lőszer ment a frontra.

Csepelen tudták, kiből kell bízni. Mikor a gyárban csak üres falak maradtak és a gyermekeknek sem volt mit en-

niük, kommunista munkásbizottság vette kezébe a vezérést. Segített a szovjet hadsereg. Megkerült az ellopott turbina, a néhány legszükségesebb gép, és lett ennivaló is.

Csepelen nem mindenki volt kommunista, de ha hívták őket — mindenki jött. Akkor is, ma is.

Mert a körzeti pártszervezetek tagjait mindenki ismeri Csepelen. Még régről, 45-ből. Még a munkásbizottságból...

Áruval megrakott kirakatok, forgalmas üzlet Csepel főterén. A Rákóczi-vendéglő és a Székely Csárda, az I. és II. gyárkapu közt üzlet üzemel. De az a baj, hogy

az üzletek csak a két gyárkapu körül, a főtéren és környékén sorakoznak. A harmadik kapu és az SZTK-rendelő körül még van valami üzlet, de azontúl csak közértek.

Pedig Csepel igen hosszú, s nem olyan egyszerű, mondjuk a Királyerdőből bejönni vásárolni a gyárkapukhoz. Az új, csillagtelepi lakóházaknál most nyílnak új üzletek, egy háztartási bolt, egy-egy RÖL-TEX, csemegeüzlet, hússzék, dohány, papír- és zöldségüzlet. De ez nem könnyíti a 2—3 kilométerre lakó óvárosiak bevásárlásait. És a Csillagtelepen sincs még Tüker, a kis tejbolt sem bírja a sok ezer gyermek szükségletét zökkenőmentesen kielégíteni. Lassan jutnak el Csepelre a korszerű kereskedelmi formák is.

A mai napig nincs például a Belkereskedelmi Kölcsonyó Vállalatnak fiókja a szigeten.

Pedig sok csepeli aszony munkáját megkönnyíthetné a kölcsönözhető mosógép, porzószívó!

Száznégy KÖZÉRT-üzlet működik a kerületben, egyforma távolságban elosztva az óváros görbe és az új városrész nyílegyenes utcáin. De a Királyerdő kertés házainak lakóihoz ezek is távol esnek. A város mindkét végén nagy kertészetek működnek, s a há-

Több javítóműhely kellene

A kerületben hét kisipari szövetkezet és négyszáz kisiparos dolgozik. Van járműjavító és épületkarbantartó szövetkezet, asztalos, cipész, szabó.

Az igények azonban túlnőtték a fejlődést.

Ma nemcsak az a probléma, mi kell a lakosoknak, hanem, hogy hol van helyiség. Minden fejlesztési kérdésnek ez az eleje és vége. A fodrászszövetkezetnek például 14 fiókja van, de mégannyi elkelne. Csepelről sorozatosan elfelejtkeznek, meg sem kérdik, vélemény-

nyel nélkül intézkednek. Január elején megszűntek a kerületi vegyipari javítóműhelyek, mint lakosságot ellátó szövetkezet, helyettük mindegyik létrehozta a jól működő Gyorsszervizt.

Csepelen is megszervezték, de csak három szakmában: víz-, villany- és rádiószerelelő. Több kellene, különben a városrész a kisiparosokra marad, akik nem tudnak majd elvégezni annyi javítást, amennyire szükség lesz. A tanács ipari osztálya remélhetőleg helyrehozza a hibát.

A főtéren mindent kapni, de...

zak körüli kis kertek is teremnek. De az ellátatlanoknak csak 14 üzlet árusít vitamint, ezért 42 fűszerboltban is bejárnak a zöldségfélével. A nyolc Háztartási bolt sem mondható soknak, ezért

a háztartási cikkekkal is megterheltek az áruárakat; petróleumon kívül mindent kapni a közértekben.

A huszonegy vendéglőből kilenc talponálló, a négy étterem a centrumban van, a családias kisvendéglő típusa hiányzik, most akarják meghonosítani. A 23 hűsolt épp, hogy elég. A kenyérelállítás kielégítő, inkább

a minőségével van baj, most ígéri a sütőüzem, hogy helyrehozza.

Legsürgősebb lenne a két központi nagy áruda zsúfoltságát enyhíteni. A fejlesztési tervek szerint ez 1962-ig megtörténik.

Akkor nyílik meg a Kossuth Lajos utca 60. szám alatt az újpestihez hasonló nagy áruház.

Addig is több fűszerüzlet nyílnak. A piacokat is reárbéhozzák 1961-ben, s ezekkel a bővítésekkel és az áruházakkal a csepeli üzletlátható gyorsan le tud bonyolítani minden forgalmát.

Hol lesz a 400 ágyas kórház?

Tizenegy OTI-orvos látta el Csepel összes betegeit húsz évvel ezelőtt s ma 164 orvos működik itt. Üzemorvosi állás egyáltalában nem volt: ma 29 van. Minden különleges esetben be kellett küldeni Pestre a beteget, mert általános orvosi ellátáson kívül nem tudtak neki mást adni a helyszínen. Ma a rendelőtintézetben tizennyolc osztályon 66 szakorvos napi hat-hat órán át azonnali segítségét tud nyújtani.

A szép szakmákhoz csatlakozik az öt orvosi rendelő épülete, mindegyikben négy körzeti orvos fogadja betegeit. De a hatodikkal baj van: a Királyerdő melletti omladozó, roskadt épületben dolgozik négy körzeti orvos, ezt újjá kellene építeni, hogy ne szegyenkez-

zék a másik öt mellett. Aztán itt van a csillagtelepi új lakótelep története. Már évek óta nő és csak

most februárban nyílik meg az orvosi rendelő, valamint az anya- és csecsemővédő intézet.

Ezerkét száz család él már itt sok gyerekkel, de még mindig nincs bölcsőde és óvoda.

Aztán:

kisváros kórház.

A 260 ágy kevés és nem jut belőle szemészeti, orr-, fül-, gégeosztályra, urológiára és baleseti osztályra. A négyszáz ágyas új kórház, ami sürgősen kellene a „levegőben lóg”. Kellene, ígéri, de nem biztos. Itt az Egészségügyi Minisztériumnak kellene a sarkára állania.

A tanulság

Csepel, az egykori Weiss Manfréd-gyár köré épült munkástelepülés még ma is magán viseli községi jellegét a kapitalizmus sok örökségével. Bár az utóbbi tizenkét-tizenhárom év alatt sok százmilliót költött államunk arra, hogy a kerület elmaradottságát megszüntesse, mégis rengeteg probléma maradt, amelyeket az elkövetkezendő években kell megoldani. Igaz, ehhez újabb százmilliók szükségesek, aminek előteremtése nem kis gondot jelent majd népgazdaságunknak. De előbb-utóbb sor kell, hogy kerüljön rá, hisz ha joggal büszkélkedünk a hatalmas vasművel, nem szégyenkezhetünk az elmaradott kerülettel a sok, ott megforduló külföldi látogató előtt. Nem kevés az olyan hiba, amelynek megszüntetéséhez alig kell pénz. Nem valami ördögösség például az áruállítás jobb megszervezése — hisz ma árubőség van Magyarországon. A meglévő közlekedési javítása is csak nagyobb gondosságot kíván, s nem kerülne sokba a jobb utcai világítás megoldása sem. A tanács, a Hazaifias Népfőnt, a többi társadalmi szövetkezet és a csepeli gyárak jobb összefogásával sok mindent meg lehetne oldani. A csepeli gyárak közül főleg a vasmű viseli szívén a kerület gondjait. Ők építették a híres sportstadiont, a munkásotthont, az ifjúsági házat, a vízitelepet, iskolákat patronáltak és most elvállalták a VIII. osztályosok politechnikai képzését is. A vasmű pártbizottságának kezdeményezésére épül majd a strandfürdő, s külön bizottságot hoztak létre, hogy tanulmányozza a munkásotthon rekonstrukciójának és a könyvtár bővítésének lehetőségét. Hasonló módon részt vehetne a kerület fejlesztésében erejéhez mérten a posztgyár, a papírgyár és a többi vállalat is. A kerületi népfőnt-bizottság sem aknázza ki eddig a meglévő lehetőségeket. A lakosság összefogásával nem egy dolgot lehetne kis költséggel, rövid idő alatt rendezni. Erre már sok-sok példa volt az országban. S nem utolsósorban az állami szövetkezetek is többet kell törődnie a kerülettel. A vasmű dolgozói tavaly 100 milliót adtak tervben felül az országnak. Az idén újabb 100 milliót ígértek. De amint halottuk, nem lennének halátlanak, ha az illetékes szövetkezetek az eddigieknél még többet törődnének velük.

HA LESZÁLL AZ ESTE

— És itt? ...

— Kevés a táncos szórakozóhely. Nekem mindegy — ruhmás a lábam — de a fiataloknak nem mindegy. Ha jól megdobja az ember, minden kevés Csepelen. Összesen két kultúrotthon! Gondolja meg: hatvanötezer ember és két kultúrotthon, meg négy mozi, meg három könyvtár, meg négy táncos szórakozóhely!

— És a múltban? Mint őscsepeli, bizonyára...

— Persze hogy összehasonlíthatatlanul jobb ma, de valamit ne felejtsünk: nemcsak kerületünk változott, hanem mi is, a lakók. Több a szabad idő, több a pénz, többet akar szórakozni az ember. Még én is — hát még a fiatalok! S bizony, meg kell mondani, szórakozásban, kultúrában mi még külváros vagyunk. Csak már felépiténék azt a kultúrpalotát. Ugy ha!om, az öt-vesterveben meglesz.

Azután elbúcsúztunk. Hóna alatt két könyvet szorongaltunk...

te. Itt van a központi szakszervezeti könyvtár, meg a Szabó Ervin két fiókja. Van vagy hetven ezer könyvük, csak olvasóterem nincs. Pedig jó lenne beülni, újságot, folyóiratot lapozgatni.

— Klub nincs?

— A munkásotthonban. A nyugdíjasoknak külön is van egy szobájuk. Moziba is ide járunk, hetenkint háromszor, ha jó filmet adnak. És adnak. Ezenkívül működik még három mozi. Másorok olyan, mint Pesten, csak hát kevés a hely. Sorba állnak jegyért. Színházba? Hacsak ki nem jön valami együttes, én bizony már nem utazom utánuk a városba. Megnézem a munkásotthon műsorát, mivel egészen jók azok a színjátékok, vagy ha valahonnan közvetít a rádió.

— Talán baj van a közlekedéssel?

— Az sokat javult a gyorsvasúttal. Helyi busz is van, csak ritkán jön. A fiatalok ezt se bányák. Ha táncra viszket a talpuk — beutaznak.

A csepeli gyorsvasutat várakozónak meg kell számolni a gyárkéményeket. Tizenkilenc. De ennél sokkal több nagy-, közép- és kisüzem van Csepelen. Hatvanötezer lakos. Fűrnak, faragnak, vasat öntenek, papírt, szövetet és ki tudná felsorolni, mi mindent gyártanak. Persze nemcsak dolgoznak — pihennek, szórakoznak is. De vajon hogyan élnek, szórakoznak az emberek Csepelen?

— Merre van a Táncsics-mozi?

— Arra...

— Egyenesen?

— Két sarkot, azután be kell fordulni... Különbben tartunk együtt, én is arra megyek egy darabon...

Oscsepeli a kisérő. Itt született ez — itt fogok meghalni is — mondja bölcs belenyugvással. Tavaly óta nyugdíjas, adig esztergályos volt. Szórakozni? Neki már elegendő a könyv, meg néha egy mozi.

— És jut könyv bőven?

— Sokat kell gyalogolni ér-